

RASÛLÜLLAH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEMİN HUYU VE AHLAKI

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, halkın sadece düşünceleriyle ilgilenen birisi değildi. O, siyaset, savaş ve güç adamı olduğu halde maneviyat, takva ve sevgi daha çok belirgindi. Hayatını kaplayan askerî ve siyasî kargaşalar, yüzünde bir peygamberden beklenen huzur, duruluk ve samimiyetin görünmesine engel değildi.

Toplum içinde ondan daha etkili ve sevilen kimse yoktu. Onun sözleri ve davranışları, ümmeti üzerinde hayatta iken olduğu gibi öldükten sonra da etkisini sürdürdü. Asırlar sonra şimdi bile onun sünneti Kur'an'ın yanında Müslümanların ikinci ilham kaynağıdır.

Sözü ilham gibiydi, düşüncesini aşıliyordu. Münakaşadan, felsefî ve mantikî tartışmalardan nefret ediyordu. Kendisiyle münakaşaya kalkışanlara Kur'an ayetlerini okuyarak karşılık verirdi. Düşüncesini sade ve doğal bir üslupla açıklıyor, tartışmaya girmiyordu.

Sözü, Kur'an'ın sözünden tamamen farklı bir özellik taşıyordu. Herkes onu ayırt edebiliyordu. Anlatım şekli, Kur'an'dakinin tersine normaldi. Sözleri ve düşüncesi, karmaşık ve sanatsal tabirlerden yoksun olmasına rağmen çok çekiciydi. Dinleyicinin mantığına girmeden önce kalbini ele geçirip duygusunu etkiliyordu. O, daha çok beşerin fıtratına eğiliyordu. Halkın uyanışına, onların bilgileneşinden daha çok önem veriyordu. Sözü, dinleyicileri felsefî ve mantikî düşünceden çok, vicdanî ve içsel düşünceye sevk ediyordu:

“Aranızda biri konuşan, diğeri susan iki vaiz bıraktım. Konuşan vaiz Kur'an, suskun vaiz ölümdür.”

Onunla ilk görüşmede kendisiyle yaptıkları en basit ve kısa konuşma ile ona teslim olan kimseler, ölüncüye kadar imanları üzere kalıyorlardı. Bu insanların çabuk inanan safdil kimseler olduklarını söylemek mümkün değildir. Çünkü safdil kimseler her zaman safdil olurlar ve sürekli renkten renge girerler. Ayrıca onların Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem çok kolay teslim oluşlarının sebebi, onların bedevîliklerinden, bilinçsizliklerinden dolayı da değildir. Çünkü bilginler ve aydın görüşlüler, her yeni sözü özellikle din hakkında söylenen sözü cahil, bedevî ve tutucu halktan daha kolay kabul ederler.

Şiiri severdi, fakat şiir söylemekten sakınırdı. Sanki onu kendisi için bir zaaf sayıyordu. Konuştuğunda, konuşmasının ahenkli ve vezinli olmamasına özen gösteriyordu. Eğer bir cümlesi tesadüfen kafiye ve vezinli olursa, onu kasıtlı olarak bozuyordu. Sanki lafız ve ibarelerdeki sanatın ve yeniliğin, sözünün sadakat ve samimiyetine gölge düşürdüğüne inanıyordu. Kendisini ve düşüncesini, anlatımına yapay bir renk katmaktan daha önemli sayıyor ve sözüne şairimsi bir aldatıcılık vermeye ihtiyaç duymuyordu.

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, faaliyetine bir an olsun ara vermedi. İnsanlardan istediği şey, sade, makul ve sağlıklı insanın fıtratına uygundu. Anlattıkları, anlaşılması ilim, felsefe veya karmakarışık düşünceler edinmeyi gerektiren karmaşık ve kapalı felsefî meseleler değildi.

İnsanın mutluluğu ve toplumun kurtuluşu ve olgunlaşması da bu tür fıtrî, sade ve makul ilkelere bağlıdır.

Sadece Allah'a tapın.

Ondan başka hiç kimseye ve hiçbir şeye boyun eğmeyin.

Birbirinize ihanet etmeyin.

Kızlarınızı utanma veya yoksulluk korkusuyla öldürmeyin.

Boşuna birbirinize kılıç çekmeyin.

Bir topluluğu çekici sözlerle düşmanca karalayan, bir topluluğu sahte bir övgüyle temiz, üstün ve iyi gösteren, ruhları boş hayallerle, şehvet, yağma, tahrik, kibir, saygısızlık ve ailevi ve ırksal övünmelerle kirleten şairlerin sözlerine kulak vermeyin.

Yetimleri okşayın, açları doyurun. Kâhinlerden, üfürükçülerden ve büyücülerden uzak durun. Ticaretin içinde tamamen boğulmayın.

Kendinizi zulüm, yalan, hıyanet, nifak, hurafe, kan dökme, acımasızlık, faizcilik, tefecilik ve kincilikten kurtarın.

İnsanlara yumuşak ve şefkatli davranıyordu. Diğer dinlerin bağlılarına da sevgi, saygı ve edeple muamele ediyordu, insanlık ve ahlak söz konusu olduğunda böyleydi ama toplumun kaderi söz

konusu olduğu zaman sert ve acımasızdı. Namazı çok severdi. Fakat onda aşırı gitmezdi. Namazını uzun tutmazdı. Diğerlerine de onu tavsiye ederdi.

H. Aişe diyor ki:

“O, gizlice namaz kılmayı çok severdi. Bazen gece yarısı uykudan uyandıgımda onu yataкта bulamazdım. Aradığımda, onun mescidin تنها ve karanlık bir köşesinde namaz kıldığını, Allah ile konuşup dua ile meşgul olduğunu görürdüm.”

Hayatı, zahitlerin ve dünyadan el etek çekenlerin hayat tarzını andırıyordu. **Zırhı, bir Yahudi’nin yanında rehin tutulmuştu. Dünyayı terk ettikten sonra H. Ebubekir borcunu ödeyip zırhını geri aldı.**

Açlığı severdi. Direncini onunla ölçerdi. Bazen o kadar aç kalırdı ki açlığın sancısını biraz hafifletmek için kamına taş bağlardı. Sanki bu durumdayken hem kendi zaafını hem de gücünü deneyerek ruhunu gündelik hayata alışmaktan korurdu. Kendisini doymuş hayatlara özgü tortulaşma ve orta hallilikten çile kırbaçıyla kurtarır, yerden uzaklaştırırdı.

H. Aişe’nin dediğine göre:

“Ömür boyu bir öğünde iki yemek yemedi. Hurma bulduğunda ekmek yemedi. Ekmek yediğinde hurma yemezdi.”

“Bütün bunlara rağmen sufilik, dünyadan el etek çekme ve riyazet ruhunun, toplumda yayılmasından korkup onunla mücadele ediyordu. Osman bin Mazun ile Amr bin As ruhbanlık ve Hristiyanlığın huy ve ahlakından etkilenerek günlerce iftarsız oruç tutuyorlardı. Kadın ve ev hayatından el çekmişlerdi. Peygamber onları bundan sakındırarak şöyle dedi: “Ben Peygamberken iftar edip geceleyin yatarım; yemek yerim, evlenirim, benim sünnetime uymayan benden değildir.” İşte Osman dünyadan öylesine yüz çevirmişti ki bir gün kendisini hadımlaştırarak takvasının şehvete bulanmamasına karar verdi. Fakat Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, onu bu karardan vazgeçirdi.

Peygamber’in güçlü ve sağlam bir mizacı vardı. Acıkmadan yemek yemezdi. Tam doycak şekilde yemek yemekten kaçınırdı. Kendisinin ve dostlarının sağlığının buna bağlı olduğuna inanıyordu. Hiçbir zaman hastalanmadı. **Sadece bir defa Hayber’deki bir Yahudi kadınının zehir kattığı kuzu etini yemesinden sonra hastalandı.** Gerçi ısırınca zehirli olduğunu hemen anladı ve onu bir kenara fırlattı. Fakat zehir onun üzerinde etki bıraktı. Ondan bir lokma alıp yutan dostu ise öldü. Bu zehrin etkisini devamlı kendi içinde hissediyordu. Hatta ashabın bir bölümü onun ölümünü buna bağlıyorlardı. Bu nedenle onu şehit olarak niteliyorlardı. H. Ali diyor ki: **“Ölüm döşeğindeyken boğazından kan geldi.”**¹ Bu delil, onun ölümünün şüpheli olduğunu gösteriyor. Belki de onun zehirlenişini bilen ashabın bu konudaki görüşlerini bu olay güçlendirmiştir.

Halkı davranışıyla çağırdığı din uğrunda can veriyordu. Pratikte yoksullarla ve mahrumlarla yakın ilişkide bulunmaya çalışıyordu. Sıradan halk, Kureyş kabilesinin büyüklük taslaması ve Arabın ırkçılığı karşısında aşağılanan garip kimselerle dostluk ve yoldaşlık ediyordu. Davranış şekli tamamen aristokrasi karşıtı bir şekil arz ediyordu. Uygulamada buna dikkat ediyordu. Aristokratik hayatın değerlerini, geleneklerini ve âdetlerini yok etmeye çalışıyordu.

Abalarını aristokratların tersine kısa dikmelerini emretti. Hatta onların diz üstü dikilmesini vurguladı. Kolların dar ve kısa olmasını istedi. Uzun sakaldan nefret ederdi ve şöyle derdi: **“Bir tutamdan fazlası ateştedir.”**

Kasıtlı olarak çıplak eşeğe binerdi. Bazen başkasını da arkasına bindirirdi. Yolda toprak üzerinde otururdu. Dilencilerle aynı sofraya otururdu. Toplu bir iş yapılacağı zaman Müslümanların hepsi, Kureyş’li ve Kureyş’li olmayan, hür, köle, toplumun büyükleri ve adsız sansız kimselerle birlikte çalışırdı. Onun, bu genel eşitlik karşısında müstesna bir yeri yoktu. Herkes gibi çalışırdı. Hatta daha zor bir işte çalışmayı tercih ederdi.

Onun ve arkadaşlarının samimiyet ve dostlukları diğerlerine ilginç gelirdi. Hudeybiye yılında Kureyş’i temsilen Peygamber ile görüşen **Urve bin Mesut**, ondan ayrıldıktan sonra şöyle dedi:

“Ey Kureyş, ben Hüsrev’i kendi beldesinde, Kayser’i kendi ülkesinde, Necaşî’yi kendi ülkesinde görmüşümdür. Allah’a ant olsun, hiçbir padişahın kavmi arasındaki konumunun, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in ashabı arasındaki konumu gibi olduğunu görmedim.

¹ Nehcül Belaga, Abduh tashihi, s. 218.

Kavminin onu hiçbir bedele karşılık teslim etmeyeceğini anladım. Kendi çarenize bakın.”²

Onu ister istemez dostlarının gözünde ve gönlünde saygın ve değerli yapan peygamberlik makamı dışındaki şey, onun sade ve samimi davranışı, ruhunun temizliği, muhabbeti, seçkinliği, büyüklüğü, hatta ses tonunun, bakışının ve davranış biçiminin cazibesi de kalpleri kendisine bağlıyordu. İnsanlar ona büyük, seçkin ve iyi bir dost olarak bakıyor ve seviyorlardı. Otoriter şahsiyeti, güçlü ruhu herkesi kendiliğinden, karşısında huşu ve alçak gönüllüğe sevk ediyordu. Fakat aynı zamanda onunla halk arasındaki ilişki tarzı, hatta Büyük Fransa Devrimini geride bırakan, demokrasiyi çağımızın iftihar sayan, hümanizmi din olarak seçen, insan haklarını bulan, kütüphaneleri, hürriyet, liberalizm, ferdin siyasî ve toplumsal hakları, düşünce, yazı ve hareket hürriyeti konusundaki kitaplarla dolduran bizleri hayrete düşüren şey, kendi düşüncelerini açıklamada Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in görüşünün tersi olsa da Müslümanlara tanınmış olan mutlak hürriyettir.

Bu, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemi, peygamber, takva, züht ve ahlak adamı olarak bilen bizler için pek ilginç olmayabilir. Fakat onu dâhi insan sayan kimseler, tarihte sürekli sertlik, acımasızlık, istibdat simgesi, deri soydurup samanla dolduran, saray duvarının diplerine ya da şehrin girişine asan, gözlere mil çeken, tandıra atan, kellelerden kule yapan, bir aileyi, bir üyesinin suçundan dolayı topluca imha eden, kafatasında içki içen, bu tip alışık ve normal siyaset şekillerini uygulayan Doğulu bir sultanı, nasıl olur da Arabistan Yanmadası’nda bedevi, kaba ve vahşi Arap kabileleri arasında kendi siyasetini, hürriyet, kardeşlik, eşitlik üzere kurar, etrafa da kendi görüşüne hatta aldığı karara karşı durup muhalefet etme hakkı tanır, kendisinde bir noksanlık ve zaaf olduğunu sandıklarında açıkça söyleme, kendi karşısında serbestçe görüşlerini savunma hakkı tanır da kendilerini tehlikede hissetmeleri, hatta onun çehresinde en ufak bir öfke ve hoşnutsuzlukla karşılaşmaları mümkün olmaz. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in siyasî hayatında, birçok defa dostları, hatta sıradan ve sorumluluğu olmayan halk kesimleri, onun karşısında durup milletin kade-riyle ilgili olan en hassas konulara ve en önemli olaylara müdahale ettikleri ve karşıt görüş belirttikleri görülmüştür.

Bedir’de kendi seçtiği savaş üssünü beğenmeyip başka bir yeri öneren bir asker’in teklifini hemen kabul ettiğini görüyoruz. Uhud’da ordusundaki genç askerler şehir içinde savunma yapma görüşüne karşı çıktılar ve kendi görüşlerini ona empoze ettiler. **O da azınlıkta kaldığı için buna boyun eğdi.** Savaşın sonucu onun görüşünü doğruladığı, en büyük yenilgiye uğradığı, en değerli dost ve akrabalarını kaybettiği, İslam’ın varlığı tehlikeye düştüğü halde o asla onları kınamadı, hatta hoşnutsuzluğuna dair en ufak bir tepki göstermedi.

Hendek savaşında, o resmen Gatafan taifeleriyle görüşerek düşman saflarına rüşvet gücüyle ihtilaf sokmak istedi. Bunu gerçekleştirmek için onlara Medine’nin hurma ürününün yarısını vereceğini taahhüt etti. Düşman da kabul etti. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, Müslümanların lideri olarak antlaşma imzaladı. Bu arada Ensar başkanları sert bir muhalefet gösterildiğinde Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, antlaşma metnini yırtmaları için onlara teslim etti.

Hudeybiye’de barış şartlarını Hz. Ali’ye imza ettirdiği sırada dostlarından bir grup şiddetle itirazda bulunup onu açıkça tenkit ettiler. Hatta onun gerçekleşmesini önlemeye çalışan Hz. Ömer, açıkça Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ve diğerleri karşısında **“Bu antlaşma alçaklıktır.”** diye konuştu ve resmen şöyle dedi: **“Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in aldığı karar, Müslümanların zillet kaynağıdır!”** Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ise onun öfkeli ve kırıncı bağırışı karşısında sakince gülümseyerek sabrını korudu. O da fikir arkadaşlarına cevaben samimi ve güven verici bir şekilde şöyle dedi:

“ALLAH BENİ ZAYİ ETMEYECEKTİR.”

Onun davranış tarzı, dostlarını hatta toplumun sade ve basit kişilerini korkutacak, görüş belirtmekten sakındıracak bir tarzda değildi. Kendisine besledikleri sevgi ve iman onları dalkavukça övgüde bulunmaya sürüklemiyordu. Onun İnsanî şahsiyeti karşısında kendilerini kaybetmiyorlardı. Onunla ilişkilerde samimi, özgür ve açık tavır takmıyorlardı.

Bir savaş seferinden Medine’ye dönerken şöyle dedi: **“Fecre kadar kim bizim için nöbet tutar? Biz belki uykuya dalabiliriz.”** Bilal,

² Muhammed Kimdir, Hudeybiye Antlaşması.

“Ben!” dedi. Peygamber konaklama emrini verdi. Hepsı uyudu. Bilal fecri beklemek için namaz kılmaya başladı. Doğuşunun eşiğinde yorgun bir durumda devesine dayanmış ve ufka bakar halde uykuya daldı. Doğan güneş ilk defa Müslümanların kendisine karşı gözlerinin kapanmış olduğunu gördü. Peygamber güneşin okşamasıyla yerinden fırladı. Sert ve kınayıcı bir şekilde Bilâl’e şöyle dedi:

“Bize ne yaptın Bilâl?” Bilal de gayet açık ve sade bir şekilde şöyle cevap verdi:

“Seni tutan şey beni de tuttu.” Peygamber, doğru söyledin, dedi. Ardından gülümseyerek onun ezan okumasını istedi. Namazdan sonra halka hitaben şöyle dedi:

“Namazı unuttuğunuz ve sonra hatırladığınız zaman onu kılın; zira Yüce Allah, beni anmak için namaz kılın, diyor.”

Kadınlara karşı davranış şekli de çok samimi ve sadeydi. Hayber savaşında da diğer birçok büyük savaştaki gibi Müslüman kadınlar savaşa katılıp yaralılara hemşirelik yapma görevini üstlenmişlerdi. Kadınlardan birisi şöyle anlatıyor:

“Gıfaroğullarından birkaç kadınla Peygamber ile görüşmeye gittik. O, Hayber seferine çıkmaktaydı, dedik ki:

Ey Allah’ın Elçisi, biz seninle gelip yaralıları tedavi etmek, gücümüzün yettiği işlerde Müslümanlara yardımcı olmak istiyoruz. Peygamber, Allah’ın bereketi üzerinize olsun, dedi. Biz de onunla birlikte hareket ettik. Peygamber beni bineğinin arkasındaki yolluğun üzerine oturttu. Yolda namaz için indiler, genç bir kız idim, fakat olgun değildim. İlk olarak kendimi temiz görmedim. Utançtan devenin yanında gizlenip kaldım. Peygamber beni görüp yolluğunu kirlenmiş bulduğunda şöyle dedi:

“Sana ne oldu, belki âdet olmuşsundur?” Ben de

“Evet” dedim. O da şöyle buyurdu:

“Kendini temizle, bir kap su al ve içine tuz koy, onunla yolluğun kirlerini yıka ve daha sonra bineğine dön.”

“Hayber fethinden sonra bize “Fey” den pay ayırdı. Boynumda gördüğünüz bu kolyeyi bana bağışladı ve kendi eliyle boynuma taktı. Allah’a ant olsun, onu hiçbir zaman çıkarmayacağım.”

Ölüm döşeğinde bulunduğu, Peygamber’in kolyesi boynunda olduğu halde, cenazesini tuzlu suyla yıkayıp kolyeyle birlikte defnetmelerini vasiyet etti.

Yoksullar, sıradan halk kesimi, onu kendilerinden bildikleri için, onunla ilişki kurduklarında âdâb-ı muaşeret kurallarına bile uymuyorlardı. Hz. İbni Ümmümehtum, yoksul, kör bir ihtiyardı. Çok konuşan, çok soru soran, her işe burnunu sokan tahammül edilemez tiplerdendi. Fakat Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem ona tahammül ediyordu. O, yerli yersiz bastonu yardımıyla Peygamber’e gelip Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem’in iş ve uğraşma aldırma dan bağı rıyordu:

“Ey Rasûlüllah, bana hadis söyle!” O da söylüyordu. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem hiçbir zaman bu yoksul ve çaresiz âmâya rahatsızlığını belirtecek şekilde davranmadı.

Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem, bir gün düşman kabilelerinin başkan ve ileri gelenleriyle görüşmekteydi. Var gücüyle onları İslam’a çekmeye uğraşıyordu. Aniden İbni Ümmümehtum’un baston sesi duyuldu. O Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem’e yetişip abasının eteğine tutunarak şöyle haykırdı:

“Ey Rasûlüllah, bana hadis söyle!” Peygamber yüzünü buruşturdu. O ne bir şey görüyor ne de anlıyordu, yaptığından da vazgeçmiyordu. Peygamber yüzünü çevirip ona cevap vermedi. İbni Ümmümehtum, Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellemden böyle bir tavır beklemiyordu. Çok rahatsız oldu. Rasûlüllah sallallâhü aleyhi ve sellem’in hali aniden değişiverdi. Yüzü kızardı. Vahy çok sert ve ağır idi ki bir önsözü yoktu. Hitap ve nida bölümü gözükmiyordu. Onunla üçüncü şahıs olarak konuşuyordu; sanki onunla karşılaşmak istemiyordu.

“Surat astı ve döndü, kör geldi diye.

Ne bilirsin, belki o arınacak?

Yahut öğüt dinleyecek de kendisine yarayacak.

Kendisini zengin görüp tenezzül etmeyene gelince, sen ona yöneliyorsun.

Onun arınmasından sana ne?

Fakat koşarak sana gelen (Allah’tan) korkarak gelmişken, sen onunla ilgilenmiyorsun.

Hayır (olmaz böyle şey) o (öğüt), bir hatırlatmadır.

Dileyen onu düşünüp öğüt alır.

O, sahifeler içindedir.

Şerefli, şanlı, yüce ve temiz, değerli, çok iyi elçilerin ellerinde.

Kahrolası insan, ne kadar da nankördür. ” (80/Abese Suresi 1-17)

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem bunca sertlikten dolayı acı çekti. Öylesine korkmuştu ki titriyordu. Kalkıp üzgün dostunun peşinden koştu. Onu bulup özür diledi. Kendini bağışlamasını istedi.

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem hiçbir zaman bu olayı unutmadı. Halkın unutmasını istemediği gibi kendisi de devamlı hatırlatıyordu. Bundan sonra İbni Ümmümehtum’a çok saygı ve ilgi gösterdi. Hatta birkaç defa gazveye çıktığında onu Medine’ye başkan atadı. Onunla karşılaştığı zaman sevinçle şöyle diyordu:

“Aferin, aferin! Allah’a ant olsun, artık Allah senin için beni kınamayacaktır.”³

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemi kınayan, onun hatalarını hatırlatan Kur’an ayetleri az değildir. Onu öven ayetlerden daha çoktur.⁴ Bu, aşklarla ve güzelliklerle tanışan kimsenin gözünde, övgüden daha değerli ve önemlidir. Bu, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in en güzel fazileti ve Allah’ın en sevgi dolu sözlerindendir. Nitekim **Shandel**’in deyişiyle:

“Aşk, uçuşunun en son sınırında tamamen kınayıcı olur. Sevgili en görkemli cilvesinde, âşığın gözünde, kendisinden tamamen şikâyet edilen bir varlık olur.”⁵ Bu söz, sanki imâmın şu güzel ve zarif sözünün tefsiridir.

“İyilerin iyilikleri, Allah’a yakın kulların kötülükleri konumundadır.”

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem bu kınayıcı ayetleri insanlara samimiyet ve özel bir heyecanla okuyor ve sürekli tekrarlıyordu. Esirlere iyilik üzere davranıyordu. Bedir’de kendileri de yoksul olan Müslümanlara şöyle emir verdi:

“Elbise ve yemeklerinize onları da ortak edin.”

Kendisi okuma yazma bilmediği halde okuma yazmayı öğrenmeye teşvik ediyordu. Dostlarını öğrenmeye zorluyordu. Bedir’de okuma-yazma bilen esirlere, on tane Müslüman çocuğa okuma yazma öğretebildikleri takdirde serbest bırakılacaklarını söyledi.

Savaş sahnelerinde hayret verici bir kabiliyet gösteriyordu. Onun çatışmalarında en ufak bir zaaf noktasına rastlanmadı. Herkesi nasıl bir fedakârlığa yönelteceğini, gözlerde ölümü nasıl küçük düşüreceğini biliyordu. Zorluk anlarında çok yürekli ve sabırlıydı. Hz. Ali gibi birisi diyor ki:

“Savaşın gidişatı zorlaştığında biz ona sığınırız.”

Kendisini azarlayan kimselere karşı öylesine fedakârlıkta bulunuyordu ki kötülüğe sevgiyle karşılık vererek onları utandırıyor.

BİR SOKAKTAN HER GEÇİŞİNDE BİR YAHUDİ ONUN ÜZERİNE EVİNİN ÇATISINDAN SICAK KÜL DÖKÜYORDU. O SİNİRLENMEDEN SAKİNCE GEÇİP GİDİYOR, BİR KÖŞEDE DURUP ÜSTÜNÜ BAŞINI TEMİZLEDİKTEN SONRA YOLUNA DEVAM EDİYORDU. BİR BAŞKA GÜN BU İŞİN TEKRARLANACAĞINI BİLDİĞİ HALDE GÜZERGÂHINI DEĞİŞTİRİYORDU. BİR GÜN ORADAN GEÇERKEN KÜL DÖKÜLMEDİĞİNİ HAYRETLE GÖRDÜ. RASÛLÛLLAH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEM BÜYÜKLERE YAKIŞIR BİR TEBESSÜMLE,

“BUGÜN DOSTUMUZ BİZE NİYE UĞRAMADI?”

DEDİ. HASTA OLDUĞUNU SÖYLEDİLER.

“ONU GÖRMEMEYE GİTMELİ.” DEDİ.

HASTA, PEYGAMBER’İN YÜZÜNDE ÖYLESİNE SADAKAT VE SAMİMİYET GÖRDÜ Kİ YILLARDAN BERİ DOST OLDUKLARI HİSSİNE KAPILDI. ADAM, BU DURU, COŞKUN, SEFA VE SEVGİ DOLU HAYIR ÇEŞMESİ KARŞISINDA RUHUNUN TEMİZLENİP YIKANDIĞINI HİSSETTİ VE KÖTÜLÜK, EZİYET VE Hİ-YANET LEKELERİNİN İÇİNDEN TEMİZLENDİĞİNİ GÖRDÜ.

Öylesine mütevazıydı ki bencil, mağrur ve kibirli Arapları hayrete düşürdü. Hayatı, davranış tarzı ve ahlakî özellikleri, sevgi, güç, ihlâs, direnç, yüksek düşünce ve ruh güzelliği ilham ediyordu.

³ Muhammed Kimdir bölümü.

⁴ Tefsir-i Nevin.

⁵ Shandel: Les Cahiers Gris, Tunisie, P. 517.

On yıllık Medine hayatında 38 seriyeye, 27 gazveye bizzat katıldı:

Ebva, Buvat (Rıdvan bölgesinde), Aşire, Birinci Bedir (Kurz bin Cabir'i takip), Büyük Bedir, Keder (Selmoğullan), Sevik (Ebusüfyan'ı takip), Zîemr (Gatafan ile), Bahran (Hicaz'da maden), Uhud, Hamrâulesed, Nadiroğullan, Zatürrika, Son Bedir, Dumetülcendel, Hendek, Kureyzaogulları, Beni Lihyanoğulları, Hüzeyl, Mustalikoğulları, Hudeybiye, Hayber, Kaza Umresi, Mekke'nin Fethi, Taif, Tebük.

Dokuz gazvede bizzat savaştı.

Bedir, Uhud, Hendek, Kureyzaogulları, Mustalikoğulları, Hayber, Fetih, Huneyn, Taif.

BÖYLECE ON YIL BOYUNCA 65 SAVAŞ YAPMIŞTIR. Yaklaşık 50 günde bir savaşımıştır. Bu da hem onun enteresan kabiliyetini (son on yıllık ömrü, 53 ile 63 yaşları arasında), hem de şahsiyetinin niteliklerini gösteriyor.

13 defa evlendi.

Vefat ettiğinde 9 eşi vardı.

Eşlerinin çoğunun mihri 400 dirhem idi. (Hatice hariç; onun mehri 20 genç deveydi.)

Kureyşli ile Kureyşli olmayan, esir ile hür, kız ile dul kadın arasında fark gözetmezdi. Hz. Aişe'nin mehri ile Huzeyme kızı Hz. Zeyneb'in mehri eşitti. Hz. Ümmü Seleme'ye verdiği mehir, hurma lifinden bir yatak, bir kadeh, büyük bir kap, bir takım değirmen taşı.

Huyey bin Ahtap'ın kızı Hz. Safiye'yle evlendiğinde (Beni Nadir kabilesi başkanının kızı) düğün yemeği verdi. Fakat İbni Hişam'ın deyişiyle

“Ne yağ ne de eti vardı. Arpa unu ile hurmadan ibaretti.”⁶

Seçkin şahsiyeti, ahlak ve tavırlarındaki alışılmamış özellikler, ruhunda bulunan sertlik ve hücum gücü, hareketli özelliği, duygusundaki incelik, sevgi ile iç içe geçmiş sertlik ve haşinliği, her gönülde anlam bulan sözlerinin gizemli cazibesi ve davranışının güzelliği kadınların kalbini de etkiliyordu. Kadınların çoğu ona ya iman karışık bir aşk ya da aşk karışık bir iman ile bağlanmışlardı.

Ruhunun güzellikleri ve vücudunun gizli defineleri bitip tükenmezdi. Öyle ki aşk ona yaklaştıkça daha bir kendini kaybediyor. Ondandır tat aldığı oranda daha çok susuyordu. Hanımları incitmelerine rağmen ona tutkundu. Onunla baş başa kalıp daha iyi tanıdıklarında iman ve aşkları daha bir güçlenip kök salıyordu. Yaptıkları azarlar da aşk ve kıskançlıktan ileri geliyordu. Eşin imanı ve aşkı, bir erkeğin yolunun hakikatine, ruhunun güzelliğine sadık tanıklardır. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem hayatında Hatice inanmış bir âşıktı. Hz. Aişe âşık bir mümindir. Diğer eşlerinin kalpleri ve gönülleri de bu ikisiyle dolup taşıyordu.

Tarih, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in fetih ruhunun etkinliği, bakışının güçlü cazibesi karşısında dağılan, ele geçirilen, onun büyük ve güçlü şahsiyetinin güzelliğine tutkun olup onunla bütünleşen kalplerden söz ediyor.

Haris'in kızı Meymune, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemi onun üç günlük Mekke ikametinde görmüştü. 16 yaşında bir kadın olmasına rağmen 60'ındaki Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve selleme vurulmuştu. Onun güçlü cazibesine, gizemli şahsiyetine, metanetli davranışlarına öylesine tutkun olmuştu ki Peygamber'in temsilcisi onu istemeye geldiğinde, deve üzerinde iken öylesine heyecanlanıp kendisini kaybetti ki ona cevabında şevkle şöyle dedi:

“Bu deve üzerindeki her şey Allah'ın ve Rasûlü'nündür!”⁷

Onunla evlenirken Kureyş, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in düğün ve tören düzenlemesine izin vermedi. Bu yüzden gerdek çadırını Medine'ye dönüş yolunda **Surf**'da kurdular. Üç yıl sonra Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem dünyasını değiştikten sonra, Meymune 25 yıl daha onsuz yaşadı. Fakat onu unutmadı. Ölüm gecesinde Surf'da o noktaya defnedilmesini vasiyet etti.

Kur'an ve siyer, öz varlıklarını ona bağışlayan, hibe eden kadınlardan bahsediyor:

Birisi Meymune'dir. İslam inancı ve Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem aşkı, benliğine gönül ve beyin yoluyla kazandı ve ruhunu büyüledi. Diğeri Cahş'ın kızı Hz. Zeyneb'tir. Çok olaylı ve karışık bir öyküsü vardır. Diğeri Ümmü Şerik'tir. Adı **Güziye**'dir, Cabir bin Vehb'in kızıdır. Peygamber ona,

“Biz susalım, gelecek konuşsun.” dedi, fakat **“gelecek”** de sustu.⁸

⁶ İbni Hişam, c. 2, s. 218.

⁷ İbni Hişam, c. 2, s. 232.

Kur'an'da: **“Bir de kendisini Peygamber’e hibe eden ve Peygamber’in de kendisini almak istediği inanmış kadını diğer müminlere değil, sırf sana mahsus olmak üzere (helal kıldık).”** (33/Ah-zab Suresi 50)⁹

Ne kadar zarif ve güzel bir anlatım!

Kadınlara davranış şekli, incelik ve zarafet doluydu. Bu tutum o günlerde hayret uyandırıyor. Onu defalarca sertçe azarladıkları ve şiddetle sinirlendirdikleri halde onlara elini bile kaldırmadı. Hâlbuki diğer erkeklerin görüşü, (günümüzde de birçoğunun görüşü olan)

“Kötek kadının gıdasıdır. Ara sıra onu dövmek gerekir, yoksa isyan eder!”¹⁰ idi. Bu düşünce tarzı, yarı vahşi, medeni toplumlardan uzak erkekler has değildir. Böyle sözleri Aristo gibi şahsiyetlerin dilinden de duyuyoruz.

NIETZCHE diyor ki: **“Her kadınla buluşmaya gittiğinizde kırbacınızı unutmayın!”**

Firdevsî diyor ki:

“En iyisi kadınla ejderhanın toprak olması En iyisi dünyanın bu iki pislikten arınması.”

BUDA, misyonunu başlattığında bir süre kadınlarda hidayet kabiliyetinin olup olmadığına tereddüt ediyor. Onların da bu dine davet edilebilmesi konusunda düşünüyordu. İşin başında kadınları davet etmedi. Nihayet takipçilerinden bir grup bu konuda görüşünü sorduklarında (tebliğcilerin görevlerini belirlemesini istediklerinde) bir süre düşündü, sonra kadınların da dinine girmeleri için davet edilmesine karar verdi.

Ama Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, dünyamızdan sadece güzel koku, kadın ve namazı seviyor.

HER ŞEYE İSİM KOYMAI SEVERDİ; BİNEKLERİNİN, KILIÇLARININ, MIZRAKLARININ, KALKANLARININ, HATTA SARIĞININ VE GIYSİLERİNİN BİLE ÖZEL ADLARI VARDI. Dostlarını da seçtiği adlarla çağırıyordu. Bu adlandırmaların her biri kendine göre incelik ve özellik taşıyordu. Onlarla olan samimiyet ve yakın ilişkilerini artırıyor. Bir gün mescide geldiğinde Hz. Ali’nin toprak üzerinde uyuduğunu gördü. Uyandırdı, üstünün başının toprak olduğunu gördü; **“EBU TURAB”** adını taktı. Sonraları Muaviye, Ali’yi kınamak ve küçük düşürmek için onu bu adla çağırıyordu. Ali ise bu adıyla iftihar ediyordu. **Zeydülhayl** ile görüşünce onu **“ZEYDÜLHAYR”** diye adlandırdı. Ebulâs’a **EBUMUTİ** adını verdi. Bir gün ashaptan birinin kediyle geldiğini görünce onu Ebu Hureyre diye çağırdı. O da bu adla ün kazandı.

Latifeli ve şakacı olmayı severdi. Ancak yumuşak ve güzel şakayı tabîî. Bir gün dostları arasında bir ağaca sırtını dayayarak oturmuştu. Bir ayağını diğer ayağının üzerine koyup şöyle dedi:

“Bu ayağım neye benziyor?” Herkes bir şeye benzetti. Kimisi şimşir ağacı dalına, kimisi bitki dalma, kimisi kristalden yapılmış kandil direğine, kimisi de... benzetti. O da ayağını yere koyarak diğer ayağını üzerine yerleştirdi ve şöyle dedi:

“Hayır, bu diğerine benziyor!”

Eşleriyle çokça konuşup gülüşürdü. Hz. Aişe’yle şakalaşmayı çok severdi.

Davranışının sadeliği, yumuşak huyluluğu ve alçak gönüllülüğü, şahsiyetinin büyüklüğünü, maneviyatını ve cazibesini azaltmıyordu. Her kalp, karşısında huşuyla otururdu. Her gurur, onun iyi ve güzel ihtişamı altında kırılırdı. Onun üstünlüğü her toplulukta herkesçe biliniyordu.

Yanma gelen herkes yaklaştıkça onu daha büyük görüyordu. Onunla daha fazla ilişki kuran, onu daha sevimli ve daha yeni buluyordu.

Hz. Ali, onu çok iyi tanıyor ve seviyordu. Simasını ve vücut yapısını kendine özgü ve canlı

⁸ Age, aynı yer.

⁹ “Temiz imanlı kadın kendisini Peygamber’e hibe etti”. Müfessirlerin çoğu kadınlardan birinin bu ayete muhatap olduğunu ileri sürerler. Sanıyorum ki “kadın” kelimesinin nekre olması onları böyle bir zanna sürüklemiştir. Halbuki, Peygambere karşı temiz ve imanla aşk duyan herhangi bir kadının bu ayetin muhatabı olduğunu ileri sürmemiz daha doğal ve doğru gözükmetedir: Cahş’ın kızı Zeynep, Haris’in kızı Meymune, Ümmü Şerik, Hakim’in kızı ve Peygamber’in takvalı sahabesi Osman bin Mazun’un eşi “temiz kalbli, kavrayış gücü yüksek, bilgin bir kadın olan Huveyle bu ayetin muhatabıdır. Bazılarına göre Huveyle Sakifli kadınların en değerli ve görkemli kadınıydı.” (Mecmaul Bahreyn: Vehb).

¹⁰ Erkeklerin genel yerleşik inancı: “Kadına arada sırada dayak atmaz ve tartaklamazsan üzerinde hâkimiyet kuramazsın.”

kelimelerle tasvir etmiştir:

Geniş alını vardı.

Elleri ve ayakları büyüktü.

Omuzları geniş ve güçlü idi.

Orta boyluydu.

Ne uzun gözükecek kadar uzun ne de ufak gözükecek kadar kısaydı.

Yüzü açık, rengi pembe ve bir deyişe göre esmerdi.

Siyah gözleri, gür kirpikleri vardı.

Bir avuç dolusu gür sakalı vardı.

Ömrünün son dönemlerinde çenesinin kılları ve kulaklarına yakın bölümleri ağarmıştı.

Pazı ve omuzları üzerinde sıkı kıllar çıkmış, iki taraftan birbirine kavuşmuş, bir ip gibi göbeğine kadar inmişti.

Başı büyüktü.

Saçlarını kulaklarının altına kadar, bir deyişe göre omuzlarına kadar uzatırdı.

Gömleği çok severdi.

Bazen iki parça (kadife) ile örtünürdü. Birini beline, diğerini omuzları üzerine atardı. Bazen sarık, bazen külah giyerdi. Üç tane külahı vardı. Biri siyah, biri beyaz, diğeri de kulaklıydı ve savaşlarda giyerdi.

Genellikle elbise ve ayakkabısını bizzat kendisi yamardı.

Cuma günleri için özel bir elbisesi vardı.

Temizlik ve yıkanmayı çok severdi.

Saçlarını her zaman tarardı.

Güzel koku sürüp süslenirdi.

Uykudan önce ve sonra üç defa misvak kullanırdı.

Bir havluyu iki defa kullanmazdı.

Çok az konuşurdu.

Az gülerdi.

Gülüşü kahrkahr değildi.

Sadece gülümserdi.

Ses tonunun kalpleri etkileyen bir cazibesi vardı.

Genellikle gözlerini kısar, yere bakardı.

Başını pek az kaldırırdı.

Hiçbir zaman bir tarafa yan taraftan bakmazdı.

Bütün vücuduyla dönüp tam karşıdan bakardı.

Şaşırdığı durumlarda elini hızla döndürüp avuç içini üst tarafa çevirirdi.

Konuşurken anlaşılmayan bir söz duyunca sol elini sağ elinin üzerine vururdu.

Sinirlendiği zaman yüz çevirirdi.

Sevinçliyen gözlerini kıсарdı. Daha çok sevindiğinde gözlerini yumardı.

Çok sade davranışlı ve alçak gönüllü olmasına rağmen büyüklük ve yiğitlik zamanında çok hassas ve sertti.

Amre ya da Esmâ'yla¹¹ evlilik gecesinde; gelin, Arap kadınlarının âdetine göre kendini naza çekmek istedi. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem bakarak şöyle dedi:

“Vah, senden Allah’a sığınırım!”

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem soğukkanlılıkla, Allah’a sığınan kimseye el sürmek yakışmaz, cevabını verip onu geri gönderdi. Şöyle dedi:

“BİZE NAZEDENLER VAR. BİZ KİMSEYE NAZ ETMEYİZ.”¹²

Yürürken saldırcasına yürürdü.

Adımları baş ve omuzlarından daha geride kalırdı.

Uzaktan bakınca yüksek bir yerden iniyormuş gibi görünürdü.

¹¹ İbni Hişama göre Yezit Kilabî'nin kızı Amre; cildi hastalıklı olduğu için, ona bir miktar mal bağışlayıp salıverdi.

¹² İbni Hişam, c. 2, s. 647.

Yaklaştığında bir kayanın kayıp yuvarlanması ya da dağdan akan su gibiydi.¹³

Kaynak:

ALİ şERİATİ, İslam Nedir Muhammed Kimdir, İstanbul, Fecr Yay. 2009, s. 537-552

¹³ Bu özellikleri birçok kaynaktan topladım. Abduh tashihli Nehcü'l-Belaga v.s.